

L'educació
afectiva i
sexual:
un dret,
una prioritat

Objectius

- ✓ Analitzar com **les agendes internacionals** inclouen i promouen l'educació afectiva i sexual, a través principalment dels ODS. Identificar els marcs legals que la mencionen, tant a Catalunya com a l'Estat espanyol

→ **TRAÇAR L'ESTAT DE LA QÜESTIÓ GLOBALMENT I LOCALMENT**

- ✓ Detectar els **models i estàndards existents** des dels quals s'educa en sexualitat i afectivitat a l'alumnat de primària i secundària de Catalunya (explorar les virtuts i sobretot les carències d'aquests models)

→ **FER UN DIAGNÒSTIC DE LA SITUACIÓ A PARTIR DE VISITAR CENTRES EDUCATIUS**

Objectiu final

Aportar una **proposta de millora**
que permeti incidir políticament i
socialment per tal que l'educació
sexual formi part del model
educatiu

Limitacions

- **Espai geogràfic:** per manca de temps i personal vam haver d'ajustar l'univers de la mostra de centres educatius a l'àrea de Barcelona.
- **Manca de representativitat de tots els tipus d'escola.** Voluntat en incloure escoles diverses, però no hem pogut arribar a l'escola d'educació especial pública o d'altres característiques.

Estat de la qüestió

/ Agendes internacionals

/ Context legislatiu

Agendes internacionals

L'educació afectiva i sexual figura en nombroses agendes internacionals, i en quasi bé totes les agències de l'ONU. La importància de la temàtica queda reflectida en almenys **3 dels 17 Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS)**.

Context legislatiu

- L'educació sexual consta en nombroses lleis tant de l'Estat espanyol com del Parlament de Catalunya i es vincula com a matèria que **ajuda a prevenir la violència de gènere, les LGBTI fòbies i que promou la igualtat dels gèneres.**
- **En cap de les lleis s'estableix que sigui obligatòria** i no es mencionen mecanismes que permetin la seva implementació.
- Des de l'última modificació de la llei lomce d'educació, que substitueix Educació per a la ciutadania per Valors cívics i ètica, **els temes d'afectivitats i sexualitat s'han eliminat del currículum.**

2 Anàlisi dels models actuals a Catalunya

/ Tipologies d'intervencions

/ Enfocaments pedagògics

/ Carències dels models actuals

Intervencions pedagògiques

L'educació sexual a Catalunya depèn, en major part, de la voluntat de l'equip directiu de cada centre. Les decisions a l'hora d'incloure-ho en el currículum de manera transversal, de contractar tallers o dedicar-hi alguna sessió recau en aquest. A partir d'aquí, trobem 3 tipologies d'intervencions:

1

Externalització

2

Model mixt

3

Transversalitat

Intervencions pedagògiques

1

Externalització

2

Model mixt

3

Transversalitat

Intervencions pedagògiques

Externalització

“

*Tot i parlar-ho als claustres, no és suficient i s'acaba passant-hi
de puntetes en temes determinats*

”

M. Garcès. Professora Escola Àngel Baixeras

- Externalització de l'educació sexual converteix l'assumpte en privat i no públic
- No existeixen uns criteris a seguir per part d'associacions privades o empreses que vulguin impartir aquesta formació als centres educatius públics

Intervencions pedagògiques

1

Externalització

2

Model mixt

3

Transversalitat

Intervencions pedagògiques

Model mixt

“

Només aquell professorat que tingui la inquietud cobrirà temes d'afectivitat i sexualitat, a tutoria o a les seves assignatures

”

- **Costa l'engranatge** entre les dues parts però si es dona, és molt fructífer
- Es tendeix a acceptar nombrosos tallers, a vegades amb poca coherència

Intervencions pedagògiques

1

Externalització

2

Model mixt

3

Transversalitat

Intervencions pedagògiques

Transversalitat

“

Els responsables d'educar en afectivitat i sexualitat són els mestres, ja que són els que tenen el vincle del dia a dia.

”

- L'educació sexual s'inclou al **projecte de centre**
- La formació en afectivitat i sexualitat té un **caràcter quotidià i vital**

Enfocaments educatius

/ Model prevenientu

/ Model amb perspectiva de gènere

Enfocament pedagògic / Mèdic preventiu

Aquest model biòlegista, també s'anomena "mèdic reparador" perquè persegueix minimitzar les conseqüències negatives de l'activitat sexual

María Hornubia, vicepresidenta APFCiB

- Perspectiva biòlegista i de salut sexual
- Èmfasi en la prevenció dels riscos potencials associats amb el sexe

Enfocament pedagògic / Integral amb perspectiva de gènere

Les persones tenim dret a decidir sobre el propi cos i sinó coneixem el nostre cos no podem decidir.

R. Aznar Institut Esteve Terrades

- ✓ Cobrir l'afectivitat
- ✓ Perspectiva de drets
- ✓ Entendre el món de les relacions, el consentiment, la diversitat sexual i de gèneres
- ✓ Trencar amb l'heteronormitat i les dicotomies de gènere

Les principals carències

Les principals carències dels models actuals

- La **manca d'obligatorietat** vulnera el dret a l'accés a una educació sexual completa i de qualitat, de la qual se'n **deriven desigualtats**
- Existeix una **coordinació deficient** entre departaments i administració pública que entorpeix la creació de sinèrgies per millorar els actuals models
- L'enfocament pedagògic dominant és el **model preventiu**, que es limita a cobrir aspectes de la salut sexual, des d'un punt de vista heteronormatiu i que queda allunyat de la realitat i experiències dels i les joves.
- La **manca de formació del professorat** condueix a que la intervenció externa sigui l'única solució. Tanmateix, aquesta no és suficient i no segueix uns criteris concrets. Els tallers són la solució a una mala diagnosi.

Possible exemple a seguir

“El model danès”

- Llarga tradició defensament els drets sexuals i reproductius. **L'educació sexual és obligatòria des del 1970**
- La **connexió directa entre la realitat i el currículum** de l'assignatura és una de les grans fortaleses del “model danès”
- El professorat és concebut com una peça clau i des del principi, la seva **formació esdevé una prioritat**.
- L'educació sexual s'inclou dins d'una **assignatura** que s'imparteix de forma ininterrompuda a partir de primària i que també tracta altres temes relacionats amb la salut emocional psicològica dels infants i els i les joves.

Beneficis de l'educació sexual

- A Dinamarca, la taxa d'embarassos adolescents ha baixat en picat des de la introducció de l'assignatura (Banc Mundial, 2014)
- Promou la igualtat dels gèneres. El país escandinau ocupa el 4t lloc a l'Índex de desigualtat de gènere de l'ONU. (Espanya ocupa el 26è)
- Ajuda a prevenir violències, abusos i comportaments de risc en un futur

6 Proposta de millora

/ Obligatorietat

/ Perspectiva de gènere

/ Espai concret i transversalitat progressiva

Proposta de millora

Obligatorietat	Perspectiva integral	Espai concret + transversalitat
<ul style="list-style-type: none"> ✓ L'educació afectiva i sexual consta com a assignatura oficial i obligatòria durant tota la formació reglada ✓ Pressupost vinculat a la incorporació de la matèria al currículum escolar ✓ Redacció i planificació de continguts específics	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Perspectiva de drets i de gènere ✓ Reforçar l'àrea d'afectivitat ✓ Emmarcar l'ensenyament dins del projecte coeducatiu del centre	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Concretar un espai dedicat a impartir-la i la cooperació amb el reforç extern ✓ Formació de professorat per tal que es pugui impartir internament i per treballar de cara a una transversalitat progressiva

Aconseguir un ampli **consens polític i social** per tal d'engegar una gran política educativa que aposti per la **incorporació completa de l'educació afectiva i sexual al currículum escolar**

7 Algunes conclusions

Conclusions

- ✓ Hi ha un **buit formal** d'educació afectiva i sexual al pla d'estudis de l'educació pública a Catalunya i, conseqüentment, se'n deriven desigualtats i la vulneració dels drets sexuals i reproductius de l'alumnat
- ✓ Com apunta, la Federació Internacional de Planificació Familiar (IPPF), la situació actual de l'educació sexual a Catalunya **és «massa poca, massa tard, massa biològica»**
- ✓ Cal una **coordinació de diverses àrees de l'administració pública**, començant per Ensenyament i Salut, per tal d'incorporar satisfactòriament l'educació afectiva i sexual als centres

